IMA PRAVO BISKUP

(»Ovaj, sigurno, ne će nikamo!«)

Jedan je župnik iz provincije preda mnom, nedavno, malo komentirao dijecezanske novosti u jednoj našoj biskupiji, osobito u pogledu namještanja i dispozicije mladomisnika. A usput se je dotakao i ambicija, pretnezija, pokojega bogoslova: od onih, što ih je on poznavao.

Nije se ešofirao. Posve je mirno govorio. Nije bio nimalo animozan ni ličan. Nije izricao nikakvih apodiktičkih sudova. Ali, vidjelo se, da o jednoj stvari ima svoje mišljenje.

Ne voli, da se u mladim svećenicima unaprijed bûde bilo kakve karijerne nade. Ne voli, da se itko, još od đačkih dana, predestinira »ad maiora, ad altiora«, pa bio on ne znam kako darovit; isticao se inteligencijom; udarao u oči. »Perspektive« bi ljudima trebalo otvarati, izbore bi trebalo obavljati, istom kasnije, iza kako svi ti mladi svećenici prođu kroz rešeto rada u duhovnoj pastvi: pošto se vidi, kako su se pokazali na djelu; kakva su svećeničkog duha i morala; kolika im je revnost i požrtvovnost; jesu li aktivni, snalažljivi, produktivni, nesebični. I na više teološke studije trebalo bi, mislio je on, slati svećenike tek u zreloj dobi: duhovno formirane, prokušane, prekaljene. Između njih lako bi onda bilo birati kandidate za više, i najviše, crkvene položaje: »homines futuros«. On nikako ne voli bogoslova, koji ičim pokazuju, da sebe svrstavaju među »elitu« ili računaju na specijalan tretman u budućnosti. A pogotovu ne voli onih, koji se sami preporučuju i guraju naprijed, ispred drugih.

Složio sam se odmah s njim u principu. Bila je to oduvijek i moja teza. Nikada u životu nijesam ni prstom maknuo ni za koga, tko se je sam preporučivao za studije. U mojim ga je očima to uvijek diskvalificiralo. Preda mnom je to bila uvijek »crna točka« na njegovu kontu: razlog »contra«. Samo u jednoj stvari nijesam bio župnikova mišljenja. Nijesam ni danas. Izbor ne treba predugo odgađati. Brzo mladi ljudi, u praksi, pokažu svoju pravu »boju« i stvarnu vrijednost. Pa, čim se je to jednom jasno utvrdilo, valja im, ako odgovaraju idealu, dati i mogućnost za širi i odgovorniji djelokrug. U mladim su godinama ljudi i agilniji, i fleksibilniji, i lakše uče, i bolje se prilagođavaju prilikama. Pred njima je još čitav svećenički život stvaranja i rada. Valja što prije i što potpunije iskoristiti njihov talenat, elan, vitalnost, idealizam. Razumije se: s početka na nižim položajima. S karijerom valja i kod takovih pričekati do punoljetnosti i do životne kulminacije. Od kandidata na mirovinu i na liječenje ne ćemo imati puno, ni ako smo im dali sve kvalifikacije i sve titule.

Međutim, nedugo iza toga razgovora, čuo sam, sučajno, gdje netko od svećnika, u društvu subraće, priča jednu karakterističnu zgodicu, baš »ad hoc«. Jednom našem biskupu, — on mu je spomenuo i ime, — metnuli na sto pismo nekoga njegova bogoslova, koji mu se je, u njemu, preporučivao, da ga pošalje na više teološke studije, u inozemstvo: u Rim. Ima za to volju. A ima, misli, i kvalitete. Biskup je pročitao list, a onda ga samo, mirno, »stavio ad acta« i, lakonski, rekao: »Ovaj, sigurno, ne će nikamo!« Mlađi je čovjek tom svojom gestom, u biskupovim očima, zauvijek završio svoju

»karijeru«; izigrao svoju »šansu«. Njegova ga je ambicija i samosvijest likvidirala kao svećnika, kojemu bi se moglo pokloniti povjerenje i dati mu prednost.

Biskup je, očito, bio čovjek iskusan i duhovan. Zato je odmah i reagirao na jedino ispravan način.

U svećeništvu je sve služenje, i sve nesebičnost. »Non nobis, Domine, non nobis!« (Ps. 113, 1.), »Servi inutiles sumus!« (Luk. 17, 10). »Ostende, quem elegeris ex his duobus unum!« (Dj. Ap. 1, 24.). Bog treba da između nas sebi bira, koga hoće. I Crkva. A mi svi da budemo maleni i ponizni. I da budemo spremni da pređemo za Gospodinom, kamogod nas pozove. I na posljednje mjesto. Bez poniznosti nema apostolata. Tko u svećeništvu računa i traži karijeru, taj je sebe stavio pred Boga; taj uskače i sjeda na mjesto, koje još nije njegovo; on ne nosi u ruci Gospodinove vjerodajnice. Legalnu može još i dobiti; moralne ne može. Nametnik je i uljez. Ostat će mu uskraćen blagoslov poslanja odozgor, povlastice izabranja.

Pokazalo se to jasno kroz čitavu crkvenu povijest. Pokazuje se i danas. Biskupi, kojima njihovi intimni prijatelji i drugovi u mentalitetu, iza prekonzacije, čestitaju: »Znam, da ti se je ispunila najvruća želja!« nijesu nikada bili muževi Providnosti. A nije se Crkva puno pomogla ni onima, protežiranima i »svilenima«, kojima časne sestre, još dok su ceremonijari i tajnici, pišu u šali na adresama kuverata, uz ime, »preuzvišeni«, vjerujući u njihovu »zvijezdu« i proričući im, — ili, barem, prognozirajući, — »veliku budućnost«. Od prvoga su dana sjeli u auto, »monsignori« su već sa dvadeset i pet godina, a onda dalje, redom, kanonici i prelati. A odskočna je daska bila: samopreporučivanje, dodvoravanje, diplomacija, protekcija. Bilo je među njima puno »jalovine« i puno »razočaranja«.

Ne bi trebalo, da se takve »historije« ponavljaju. Samozvanima treba zatvoriti vrata, pa makar bili i »lumeni«, i odlikaši. Neka se naši mladi, talentiarni, ljudi, koji »obećavaju«, najprije, ponizno i nesebično, oznoje na njivi Božjoj! Bez privilegija i mažnje. Neka najprije Crkvi pruže garancije! Neka prije dobiju svjedočanstvo i od braće! I od puka: od vjernika! Onda ćemo im svi, veselo, poželjeti put na više. Na više u ljubavi i revnosti; ne na više u gospodstvu.

U nekim katoličkim zemljama prisilila su žalosna iskustva sa »predestiniranima« Crkvu i na sustavne protumjere; i na radikalne, pa pomalo i drastične, kaucije. Negdje šalju odmah iz sjemeništa darovite apsolvente na visoke strane škole, da doktoriraju, ali ih onda, kad se vrate sa studija, drže, i po nekoliko godina, na kapelanijama, pa ih promatraju. Ne zadovolje li tu, nema im na odličnija i važnija mjesta: svejedno, što su doktori. A negdje opet šalju na dalje studije i specijalizaciju samo, mlađe, svećenike iz duhovne pastve: inteligentne, ali i uzorna vladanja, ravne i nesebične.

Možda bi ovo drugo bilo još najbolje. I kod nas. Više i tako nema, ni u iRmu, zavoda, koji automatski fabrikuju doktore. A kod nas ih, svakako, nije nikada ni bilo. Pa neka se svi apsolventi naših bogoslovija i teoloških fakulteta najprije okušaju, kroz nekoliko godina, u pastvi. A onda probirimo, — oni, na koje spada, — između tih inteligentnih i sposobnih, najvrjednije i najuzornije, — bez obzira na poene iz školskih svjedodžbi, — pa ih šaljimo na specijalizaciju! Bit ćemo tada moralno sigurni, da se nijesmo prevarili, i da

ćemo, danas, sutra, na katedrama i na biskupskim stolicama imati prave, Božje, ljude. I ljude, koji problem konkretne duhovne pastve poznaju iz vlastitog iskustva. Ostali neka, ako hoće, privatno, iz pastve, dalje uče i doktoriraju. Ne će im škoditi. Nitko im ne brani. Nitko im tada ne će moći prigovoriti, da otimlju mjesto boljima od sebe. Ostavljaju slobodne ruke Svetoj Stolici i savjesti svojih crkvenih starješina.

A onima, koji navaljuju i sami se nude, nameću, traže preporuke i protekciju, treba da bude jedini odgovor: koš. »Ovaj, sigurno, ne će nikamo!«

Č.

UZOR — ŠKOLE ILI UZOR — SJEMENIŠTA?

Moramo jedamput i s tim biti na čistu. Očito u našoj crkvenoj i svećeničkoj javnosti postoje dva različna i protivna gledanja na zadaću i karakter naših sjemenišnih zavoda; i srednjoškolskih, i bogoslovskih.

Jedni između nas očekuju od naših sjemenišnih škola u prvom redu, da nam pošalju u duhovnu pastvu što više vrijednih poslanika na njivi Božjoj i da nam dovedu do svetišta svakoga kandidata dobre volje i pozitivnih, moralnih i pastoralnih, kvaliteta, pa i ako nije nikakav inteluktualni »lumen«; i ako ima poteškoća sa studijem; i ako se mukotrpno provlači iz razreda u razred, s opomenama i popravcima.

Drugi, — možda manje teoretski, ali zato u praksi, — insistiraju više na intelektualnoj spremi kandidata; zabrinuti su za renome crkvenoga školstva i reputaciju naših sjemenišnih zavoda u javnosti; traže, da se u sjemeništa šalju samo »dobri đaci«, koji ne će za drugima u razredu zaostajati ni drugima »smetati«; provode radikalnu selekciju i »šalju kući« sve one, koji, već u prvoj godini, ne pokažu, koliko toliko, dobar školskih uspjeh. A ako se koji takav »ubogar« i progura do zadnjeg gimnazijskog razreda, pokosi ga, bez milosti, matura, i — onda mu se zatvore vrata bogoslovije: opet u interesu ugleda naših »visokih bogoslovskih škola« i elitne izobrazbe klera. Neće da ga prime ni kao »izvanrednog slušača«, i ako i na najslavnijim evropskim sveučilištima dopuštaju »izvanredni studij«, a na teološkim fakultetima i rede te izvanredne slušatelje, samo ako su im to njihovi biskupi ili redovnički poglavari odobrili. Mi smo stroži. Kod nas nema štednje, obzira, milosti, »gledanja kroz prste«, pa ni za volju nečijoj pobožnosti, uzornu vladanju, velikoj želji za oltarom. Čovjek ispane, iza četiri godine sjemeništa, na golu ledinu: i bez crkvene, i bez državne svjedodžbe. »Gdje si bio? Nigdje. Šta si radio? Ništa!«

A jasno je »a priori«, da ova zadnja tendencija igra pomalo i na kartu, relativnog, obilja kandidata kod nas: nekoliko zadnjih godina. Možemo »birati«: ne ćemo zbog toga ostati bez svećenika. Da nije te pretpostavke, jedva da bi se tko i usudio pledirati za tu školsko-intelektualnu elitnost. I odviše je jasno, da bi se Crkva, u dilemi između intelektualne elitnosti i interesa pastve i duša, odmah opredijelila za ovo zadnje i bila sretna, da može u svijet poslati dovoljno pobožnih i revnih pastira, pa makar i skromnije umne »kulture«: zadovoljila bi se standardom, koji je »hic et nunc« mo-